

Гернего Ю.О., к.е.н., доц. кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Дибя О.М., к.е.н., доц., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
*ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»,
(м. Київ, Україна)*

ЕНДАВМЕНТ В ОСВІТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Сучасне суспільство є достатньо швидкозмінним та нерозривно пов'язаним із трансформаціями, які відбуваються у сфері економіки, науки, техніки та технологій, змінами відтворувальної та інституційної структури економіки. Крім того, формування стійких тенденцій конкурентоспроможності економіки країни неможливе за умови неналежного рівня розвитку освіти та науки, що становить основу для розбудови інноваційного вектору розвитку економіки, активізації інноваційних процесів на національному рівні. Трансформація якісно-нової парадигми соціально-економічного розвитку тісно пов'язана із актуалізацією потреби розбудови процесів людського розвитку.

Людський розвиток відіграє роль невід'ємного якісного атрибуту усіх трансформаційних процесів соціально-економічної системи, що набуло поширення в контексті обґрунтування концептуальних засад виробництва економічних благ, розвитку продуктивних сил та економічних відносин. Особливого значення набуває обґрунтування потреб підтримки окремих компонентів людського розвитку, зокрема охорони здоров'я, культури та освіти.

В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, в Україні нагальною потребою є систематизація заходів для посилення тенденцій інноваційного розвитку ключових сфер суспільного життя. Проте, достатньо часто виникає потреба перегляду структури залучених фінансових ресурсів для підтримки людського розвитку, забезпечення якісно-нового рівня його компонентів. У такому випадку, вартими уваги є альтернативні джерела фінансування, які набули поширення у розвинених країнах світу. Зокрема, якісні трансформації у сучасному суспільстві тісно пов'язані із тенденціями та напрямками еволюції науково-освітніх процесів. Актуальності набувають дослідження, пов'язані із обґрунтуванням прогресивних практик використання ресурсів ендавмент фондів, оцінкою потенціалу залучення додаткових ресурсів за допомогою ендавменту з метою розвитку освіти в Україні.

Незважаючи на те, що в Україні явище ендавменту є достатньо інноваційним, подібна практика досить давно з'явилася в Європі. Так, одними із перших зафіксованих згадок про ендавмент є згадки, датовані близько 176-м роком нашої ери та пов'язані з іменем римського імператора Марка Аврелія. Однак, ендавмент у якості джерела фінансування освіти остаточно набув поширення у Великій Британії близько 1502-го року. У цей час зусиллями графині Маргарет Бофорт було створено перші ендавмент-фонди в університетах Оксфорд та Кембридж з ціллю залучення висококваліфікованих викладачів. Проте, максимального поширення та сучасного змісту явище ендавменту набуло тільки у XX столітті в результаті посилення соціальної, економічної та політичної нестабільності у світі, зростання дисбалансів у сучасному суспільстві.

В умовах сьогодення, досягнення ефектів інвестування відбувається за умови дотримання актуальних трендів освітніх процесів. Трендом сучасності є зміни цільових орієнтирів освіти, що, відповідно, стає основою для виокремлення пріоритетів залучення фінансових ресурсів за рахунок ендавменту на регіональному рівні, зокрема в країнах Європи.

Так, на початку 2018-го року спеціалістами Європейського Парламенту та Ради ЄС схвалено оновлену редакцію ключових компетентностей для навчання протягом життя, які є відмінними порівняно із попередньою редакцією рекомендацій (рис. 1) [1].

Рис. 1. - Цільові орієнтири для створення ендавмент-фондів *

* Джерело: узагальнено за [2].

В контексті розвитку загальноєвропейських тенденцій ендавменту, відбувається його активізація в окремих країнах Європи. Однією із найбільш вдалих є практика ендавменту в Німеччині. Наприклад, серед європейських вишів один із найбільш значних ендавмент-фондів є фонд Технічного університету Цюриха (ETH Zurich), якому належить приблизно 400 млн. дол. США [3]. Ендавменти найбагатших університетів Великобританії – Кембриджа та Оксфорду складають близько чотирьох млрд. фунтів стерлінгів [4].

Натомість, в Україні понад 70% ресурсів у загальній структурі фінансування освіти мають державне походження, приватні інвестиції надаються здебільшого у формі плати за навчання та являються є домашніх господарств. Ендавмент фонди знаходяться на етапі започаткування, що, зокрема, пов'язано із низьким рівнем поінформованості суспільства (в т. ч. освітянського сектору) із їх сутнісними характеристиками та перевагами [5].

У нашій країні ендавмент фонди сформовані тільки на базі Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (розмір близько 245 288 грн) та при Університеті банківської справи Національного банку. Метою створення таких фондів є формування основи з метою забезпечення фінансової стабільності навчального закладу, успішної реалізації існуючих освітніх та наукових програм і проєктів, розвитку інфраструктури та незалежність від економічних і суспільних коливань [3].

Таким чином, ендавмент є інноваційним джерелом фінансування освітніх пріоритетів у розвинених країнах Європи. Ендавмент фінансування є одним із найбільш оптимальних джерел розвитку освітньої складової інноваційної економіки, що пов'язано із його соціальною (благодійною) природою та одночасно інноваційним (популяризаційним) характером. Натомість, в Україні спостерігаємо існування потенціалу для розширення

спектру залучених за рахунок ендавменту ресурсів. Це доводить існування перспектив для подальшої імплементації ендавмент-технологій з метою розвитку освіти та збалансування людського розвитку в нашій країні.

Список використаних джерел

1. Proposal for a council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. – Brussels: European Commission, 17.1.2018. – 18 p.
2. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. – Brussels: European Commission, 17.1.2018. – 10 p.
3. Рябков К. Ендавмент у вищій освіті: світова практика і українське сьогодні / К. Рябков, В. Покідіна // Популярна економіка: ціна держави. – 2015. – № 34. – С. 1 – 18
4. University of Cambridge. - [Electronic resource]. - The way of access: http://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Cambridge.
5. Гернего Ю. О. Ендавмент фінансування освітньої складової інноваційної економіки в Україні. / Ю. О. Гернего // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 8. – С. 563 – 567.

Гонта С. В., к.е.н.,
Чернігівський національний технологічний університет
(м. Чернігів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ІРЛАНДІЇ

На сьогодні Ірландія є одним з країн-лідерів у виробництві та експорті інноваційної та наукомісткої продукції, хоча ще на середину ХХ ст вона була переважно аграрною країною. За кілька останніх десятиріч вдалося побудувати конкурентоспроможну економіку, яка не поступається передовим країнам. Пропонуємо розглянути використаний спектр інструментів та заходів для формування національної інноваційної системи (НІС) Ірландії, адже, на нашу думку, цей досвід може бути корисний для розбудови НІС України, яку наразі лише належить сформулювати.

Підвалини ірландського економічного дива були закладені ще у 1980х роках: проведене реформування державних витрат, знижені податки на прибутки підприємств та особисті доходи (зокрема і для міжнародних компаній), на високому рівні проходила підтримка освіти на всіх рівнях, велика увага приділялась розвитку інфраструктури. Основним напрямом реформ було створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій у національну економіку, та інтеграція у світові технологічні потоки.

Всі залучені у розвиток інноваційної економіки інструменти можна поділити на три частини: державна підтримка, інституційна реформа, реформа вищої освіти. Головним принципом державної політики у сфері інноваційно-технологічної діяльності було створення сприятливого середовища для залучення транс-національних корпорацій, які приносили технологічний та інвестиційний капітал. Паралельно створювались умови для розвитку національних експортно-орієнтованих та наукомістких підприємств, створенні та фінансуванні бізнес-інкубаторів, зниження податкової ставки та спрощенні бюрократичних процедур. Окрім того, переважно за кошти ЄС, додаткова підтримка надавалась інноваційним підприємствам, що діяли в найменш розвинутих регіонах країни. Особлива увага приділялась взаємодії та співпраці ТНК та національних підприємств, що призводило до обміну досвідом та широкого трансферу технологій [1].

Важливою складовою розбудови НІС Ірландії була інституційна реформа. Так, була створена низка державних та напівдержавних органів: Національний комітет з наукової, технологічної та інноваційної політики при уряді (головний координуючий орган, що здійснює діяльність в сфері інновацій); створення Департаментів з наукової, технологічної та інноваційної політики в міністерствах (розробляють шляхи впровадження інноваційної продукції у підвідомчих галузях); створення консультативної Наукової ради (що забезпечує взаємодію та координацію дій уряду та приватного підприємництва), Відділ науки, технології та інновацій (відповідає за розвиток та просування інновацій в регіонах країни, та на